

CONV 850/03

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

της: Γραμματείας

προς: τη Συνέλευση

αριθ. προηγ. εγγρ. CONV 820/1/03 REV 1· CONV 847/03, CONV 848/03

Θέμα : **Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης**

Διαβιβάζεται στα μέλη της Συνέλευσης το τελικό κείμενο του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, όπως επιδόθηκε στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Ρώμη στις 18 Ιουλίου 2003.

Σχέδιο

ΣΥΝΘΗΚΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ

**ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

Εγκρίθηκε με συναίνεση από την Ευρωπαϊκή Συνέλευση
στις 13 Ιουνίου και 10 Ιουλίου 2003

ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΡΩΜΗ

– 18 Ιουλίου 2003 –

Ευρωπαϊκή Συνέλευση

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

των Μερών I και II του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, τα οποία υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης στις 20 Ιουνίου 2003.

Βέβαιοι ότι η Ευρώπη, «ενωμένη στην πολυμορφία της», τους προσφέρει τις καλύτερες δυνατότητες να συνεχίσουν, με σεβασμό των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου και με συνείδηση των ευθυνών τους έναντι των μελλοντικών γενεών και της Γης, τη μεγάλη περιπέτεια η οποία την καθιστά προνομιακό πεδίο της ανθρώπινης ελπίδας,

Ευγνώμονες στα μέλη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για το ότι εκπόνησαν το παρόν Σύνταγμα, εξ ονόματος των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης,

[Τα οποία, μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει, συμφώνησαν τις ακόλουθες διατάξεις :]

ΜΕΡΟΣ Ι

ΤΙΤΛΟΣ Ι : ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 1 : Ίδρυση της Ένωσης

1. Με βάση τη βούληση των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης να οικοδομήσουν το κοινό τους μέλλον, το παρόν Σύνταγμα ιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία τα κράτη μέλη αναθέτουν αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων. Η Ένωση συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών που στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων αυτών και ασκεί σε κοινοτική βάση τις αρμοδιότητες που της μεταβιβάζουν.
2. Η Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες της και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.

Άρθρο 2 : Οι αξίες της Ένωσης

Η Ένωση βασίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη, σε μια κοινωνία πλουραλισμού, ανοχής, δικαιοσύνης, αλληλεγγύης και απαγόρευσης των διακρίσεων.

Άρθρο 3 : Οι στόχοι της Ένωσης

1. Σκοπός της Ένωσης είναι η προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της.
2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και μια ενιαία αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.
3. Η Ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα μια ισόρροπη οικονομική μεγέθυνση, μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Επίσης προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.

Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η Ένωση προωθεί την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση επιβεβαιώνει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της. Συμβάλλει στην ειρήνη, στην ασφάλεια, στη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη, στην αλληλεγγύη και στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ λαών, στο ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, στην εξάλειψη της φτώχειας και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και ιδίως στο σεβασμό των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
5. Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται με κατάλληλα μέσα, ανάλογα με τις αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Ένωση με το Σύνταγμα.

Άρθρο 4 : Οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η απαγόρευση των διακρίσεων

1. Η Ένωση εξασφαλίζει στο εσωτερικό της την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, και την ελευθερία εγκατάστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος.
2. Εντός του πεδίου ισχύος του Συντάγματος, και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεών του, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας.

Άρθρο 5 : Σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών

1. Η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, που είναι συμφυής με τη βασική πολιτική και συνταγματική δομή τους, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε εκείνες που αποβλέπουν στην εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εσωτερικής ασφάλειας.
2. Δυνάμει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ του Συντάγματος καθήκοντα σε βάση αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οιασδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών του Συντάγματος.

Άρθρο 6 : Νομική προσωπικότητα

Η Ένωση διαθέτει νομική προσωπικότητα.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ : ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 7 : Θεμελιώδη δικαιώματα

1. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που θεσπίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που αποτελεί το Μέρος ΙΙ του Συντάγματος.
2. Η Ένωση επιδιώκει την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η προσχώρηση σε αυτή τη Σύμβαση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στο Σύνταγμα.
3. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

Άρθρο 8 : Η ιθαγένεια της Ένωσης

1. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει ιθαγένεια κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά.
2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Έχουν :
  - το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών,
  - το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος της κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους πολίτες του εν λόγω κράτους,

- το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου έχουν την ιθαγένεια, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των πολιτών του κράτους αυτού,
  - το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να απευθύνονται στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται εγγράφως στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.
3. Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που ορίζονται από το Σύνταγμα και από τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή του.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ : ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 9 : Θεμελιώδεις αρχές

1. Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της ανάθεσης των αρμοδιοτήτων. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
2. Δυνάμει της αρχής της ανάθεσης των αρμοδιοτήτων, η Ένωση ενεργεί εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της αναθέτουν τα κράτη μέλη στο Σύνταγμα για την επίτευξη των στόχων τους οποίους αυτό ορίζει. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν ανατίθεται στην Ένωση στο πλαίσιο του Συντάγματος ανήκει στα κράτη μέλη.
3. Δυνάμει της αρχής της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Τα Όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και αναλογικότητας το οποίο προσαρτάται στο Σύνταγμα. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο εν λόγω Πρωτόκολλο διαδικασία.

4. Δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων του Συντάγματος.

Τα Όργανα εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το αναφερόμενο στην παράγραφο 3 Πρωτόκολλο.

Άρθρο 10 : Το δίκαιο της Ένωσης

1. Το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα Όργανα της Ένωσης στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται υπερέχουν έναντι του δικαίου των κρατών μελών.
2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να εξασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από το Σύνταγμα ή προκύπτουν από πράξεις των Οργάνων της Ένωσης.

Άρθρο 11 : Κατηγορίες αρμοδιοτήτων

1. Όταν το Σύνταγμα αναθέτει στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον αυτή δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα ίδια τα κράτη μέλη δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα εκτός εάν εξουσιοδοτηθούν προς τούτο από την Ένωση ή εκτός εάν πρόκειται για την εφαρμογή πράξεων που έχουν θεσπισθεί από την Ένωση.

2. Όταν το Σύνταγμα αναθέτει στην Ένωση συντρέχουσα αρμοδιότητα με αυτή των κρατών μελών σε συγκεκριμένο τομέα, η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις σε αυτόν τον τομέα. Τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους στο βαθμό που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ή αποφάσισε να παύσει να την ασκεί.
3. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να προωθεί και να εξασφαλίζει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών.
4. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να καθορίζει και να θέτει σε εφαρμογή κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του προοδευτικού καθορισμού κοινής αμυντικής πολιτικής.
5. Η Ένωση, σε ορισμένους τομείς και υπό τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, είναι αρμόδια να διεξάγει δράσεις για την υποστήριξη, το συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητά τους σε αυτούς τους τομείς.
6. Η έκταση και οι διαδικασίες άσκησης των αρμοδιοτήτων της Ένωσης καθορίζονται από τις ειδικές για κάθε τομέα διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στο Μέρος III.

Άρθρο 12 : Οι αποκλειστικές αρμοδιότητες

1. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα να θεσπίζει τους αναγκαίους για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κανόνες ανταγωνισμού, καθώς και στους ακόλουθους τομείς :
  - νομισματική πολιτική, για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ,
  - κοινή εμπορική πολιτική,
  - τελωνειακή ένωση,
  - διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

2. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης, ή είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την αρμοδιότητά της σε εσωτερικό επίπεδο, ή θίγει εσωτερική πράξη της Ένωσης.

Άρθρο 13 : Οι τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας

1. Η Ένωση διαθέτει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν το Σύνταγμα της αναθέτει αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων 12 και 16.
2. Οι μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών συντρέχουσες αρμοδιότητες εφαρμόζονται στους ακόλουθους βασικούς τομείς :
  - εσωτερική αγορά,
  - χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,
  - γεωργία και αλιεία, με εξαίρεση τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας,
  - μεταφορές και διευρωπαϊκά δίκτυα,
  - ενέργεια,
  - κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος III,
  - οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,
  - περιβάλλον,
  - προστασία των καταναλωτών,
  - κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας.
3. Στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να εκτελεί δράσεις, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

4. Στους τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις και να ασκεί κοινή πολιτική, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

Άρθρο 14 : Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης

1. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, ιδίως με τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών των πολιτικών αυτών. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο της Ένωσης.
2. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.
3. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζει το συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης, ιδίως με τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών των πολιτικών αυτών.
4. Η Ένωση μπορεί να εγκρίνει πρωτοβουλίες προκειμένου να εξασφαλίζει το συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών.

Άρθρο 15 : Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

1. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και το σύνολο των θεμάτων που αφορούν την ασφάλεια της Ένωσης, καθώς επίσης τον προοδευτικό καθορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.
2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης και τηρούν τις πράξεις που θεσπίζει η Ένωση σε αυτόν τον τομέα. Απέχουν από οιαδήποτε ενέργεια αντιβαίνει στα συμφέροντα της Ένωσης ή ενδέχεται να βλάψει την αποτελεσματικότητά της.

Άρθρο 16 : Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης

1. Η Ένωση μπορεί να εκτελεί δράσεις υποστήριξης, συντονισμού ή συμπλήρωσης.
2. Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης είναι, στην ευρωπαϊκή τους διάσταση :
  - η βιομηχανία,
  - η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας,
  - η παιδεία, η επαγγελματική κατάρτιση, η νεολαία και ο αθλητισμός,
  - ο πολιτισμός,
  - η πολιτική προστασία.
3. Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις που θεσπίζονται από την Ένωση βάσει των ειδικών για τους τομείς αυτούς διατάξεων του Μέρους III δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Άρθρο 17 : Ρήτρα ευελιξίας

1. Εάν μια δράση της Ένωσης φαίνεται απαραίτητη στο πλαίσιο των καθοριζόμενων στο Μέρος III πολιτικών για την επίτευξη ενός από τους στόχους που καθορίζονται στο Σύνταγμα, χωρίς να έχουν προβλεφθεί στο Σύνταγμα οι εξουσίες δράσης που απαιτούνται για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα.
2. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.
3. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις στις οποίες το Σύνταγμα αποκλείει την εναρμόνιση αυτή.

ΤΙΤΛΟΣ IV : ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κεφάλαιο I – Θεσμικό πλαίσιο

Άρθρο 18 : Τα Όργανα της Ένωσης

1. Η Ένωση διαθέτει ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί :

- στην επιδίωξη των στόχων της Ένωσης,
- στην προώθηση των αξιών της,
- στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Ένωσης, των πολιτών της και των κρατών μελών της,

και εξασφαλίζει τη συνοχή, την αποτελεσματικότητα και τη συνέχεια των πολιτικών και των δράσεων τις οποίες εφαρμόζει η Ένωση προς επίτευξη των στόχων της.

2. Το θεσμικό αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει :

το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
το Συμβούλιο των Υπουργών,
την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
το Δικαστήριο.

3. Κάθε Όργανο δρα εντός των ορίων των εξουσιών που του ανατίθενται από το Σύνταγμα σύμφωνα με τις διαδικασίες και υπό τους όρους τους οποίους αυτό προβλέπει. Τα Όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλή τη πίστει.

Άρθρο 19 : Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο των Υπουργών νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, ασκεί δε και καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται από το Σύνταγμα. Εκλέγει τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται από τους Ευρωπαίους πολίτες με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά τη διάρκεια ελεύθερων και μυστικών εκλογών για θητεία πέντε ετών. Ο αριθμός των μελών του δεν υπερβαίνει τους 736. Η εκπροσώπηση των Ευρωπαίων πολιτών ακολουθεί φθινόντως αναλογικό σύστημα, με ελάχιστο όριο τεσσάρων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανά κράτος μέλος.

Εγκαίρως πριν από τις εκλογές του 2009 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εν ανάγκη δε και ενόψει μεταγενέστερων εκλογών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει, μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, ομόφωνη απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τηρώντας τις προαναφερόμενες αρχές.

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο και το Προεδρείο του μεταξύ των μελών του.

Άρθρο 20 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξή της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητές της. Δεν ασκεί νομοθετική αρμοδιότητα.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους Αρχηγούς Κράτους ή Κυβερνήσεως των κρατών μελών, καθώς και από τον Πρόεδρό του και τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συμμετέχει στις εργασίες του.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται ανά τρίμηνο, συγκαλούμενο από τον Πρόεδρό του. Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να συμφωνήσουν ότι θα επικουρούνται από έναν Υπουργό, ο δε Πρόεδρος της Επιτροπής θα επικουρείται από έναν Ευρωπαίο Επίτροπο. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο Πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
4. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με συναίνεση.

Άρθρο 21 : Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

1. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία για θητεία δύομισι ετών, άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση σοβαρού κωλύματος ή παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του Προέδρου του με την ίδια διαδικασία.
2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου :
  - προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του,
  - εξασφαλίζει την προετοιμασία και τη συνέχειά τους σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, και με βάση τις εργασίες του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
  - εργάζεται για τη διευκόλυνση της συνοχής και της συναίνεσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
  - παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από καθεμία από τις συνόδους του.

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί υπό αυτή την ιδιότητά του και στο επίπεδό του την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε τομείς απτόμενους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

3. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

Άρθρο 22 : Το Συμβούλιο των Υπουργών

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, ασκεί δε και καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Σύνταγμα.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο οριζόμενο από κάθε κράτος μέλος σε υπουργικό επίπεδο για καθεμία από τις συνθέσεις του. Ο αντιπρόσωπος αυτός είναι ο μόνος που έχει την εξουσία να δεσμεύει το κράτος μέλος το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου.
3. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο 23 : Οι συνθέσεις του Συμβουλίου των Υπουργών

1. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Νομοθετικού Έργου εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών.

Όταν ενεργεί υπό την ιδιότητα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και εξασφαλίζει τη συνέχειά τους από κοινού με την Επιτροπή.

Όταν ενεργεί υπό τη νομοθετική του ιδιότητα, το Συμβούλιο των Υπουργών συσκέπτεται και εκδίδει από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευρωπαϊκούς νόμους και ευρωπαϊκούς νόμους-πλαίσια, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος. Στην περίπτωση αυτή, η εκπροσώπηση κάθε κράτους μέλους περιλαμβάνει έναν ή δύο άλλους αντιπροσώπους υπουργικού επιπέδου με αρμοδιότητες ανάλογες με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου των Υπουργών.

2. Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων καταρτίζει τις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης σύμφωνα με τις γενικές στρατηγικές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και εξασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της. Προεδρεύεται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται οι άλλες συνθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να συνεδριάζει το Συμβούλιο των Υπουργών.
4. Η προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου των Υπουργών, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών εντός του Συμβουλίου των Υπουργών, βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, για διάρκεια ενός έτους τουλάχιστον. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται οι κανόνες της εναλλαγής αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές και γεωγραφικές ισορροπίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την πολυμορφία των κρατών μελών.

Άρθρο 24 : Η ειδική πλειοψηφία

1. Οσάκις το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζουν με ειδική πλειοψηφία, η εν λόγω πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού της Ένωσης.
2. Όταν το Σύνταγμα δεν απαιτεί να αποφασίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, ή όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών δεν αποφασίζει κατόπιν πρωτοβουλίας του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία συνίσταται στα δύο τρίτα των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού.
3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 αρχίζουν να εφαρμόζονται την 1η Νοεμβρίου 2009, μετά τη διεξαγωγή εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19.
4. Όταν το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος III ότι ευρωπαϊκοί νόμοι και ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από το Συμβούλιο των Υπουργών σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει, με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, κατόπιν ελάχιστης περιόδου εξέτασης έξι μηνών, απόφαση για την έκδοση αυτών των νόμων ή νόμων-πλαισίων σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού ενημερώσει τα εθνικά κοινοβούλια.

Όταν το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος III ότι το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα σε συγκεκριμένο τομέα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει στο Συμβούλιο των Υπουργών να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία στον τομέα αυτόν. Κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει του παρόντος εδαφίου διαβιβάζεται στα εθνικά κοινοβούλια τουλάχιστον τέσσερις μήνες πριν από τη λήψη απόφασης.

5. Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος του και ο Πρόεδρος της Επιτροπής δεν συμμετέχουν στην ψηφοφορία.

Άρθρο 25 : Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προάγει το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και αναλαμβάνει, προς τούτο, τις κατάλληλες πρωτοβουλίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του Συντάγματος καθώς και των διατάξεων που θεσπίζονται από τα Όργανα δυνάμει αυτού. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου. Εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Ασκεί συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα υπό τους όρους που ορίζει το Σύνταγμα. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης, πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Προτείνει τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανικών συμφωνιών.
2. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης μπορούν να εκδίδονται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι άλλες πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής εφόσον αυτό προβλέπεται στο Σύνταγμα.

3. Η Επιτροπή αποτελεί Σώμα απαρτιζόμενο από έναν Πρόεδρο, τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης/Αντιπρόεδρο, και 13 Ευρωπαίους Επιτρόπους που επιλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται με ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει των ακόλουθων αρχών :

- α) τα κράτη μέλη αντιμετωπίζονται με απόλυτη ισοτιμία όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού των υπηκόων τους στο Σώμα και τη διάρκεια της θητείας τους σε αυτό· κατά συνέπεια, η απόκλιση μεταξύ του συνολικού αριθμού των αξιωμάτων που κατέχουν οι υπήκοοι δύο δεδομένων κρατών μελών δεν δύναται ποτέ να υπερβαίνει την μονάδα,
- β) υπό την επιφύλαξη του σημείου α), κάθε διαδοχικό Σώμα συγκροτείται κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει με ικανοποιητικό τρόπο το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών της Ένωσης.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διορίζει Επιτρόπους χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι οποίοι επιλέγονται βάσει των ίδιων κριτηρίων που ισχύουν για τα μέλη του Σώματος και προέρχονται από όλα τα άλλα κράτη μέλη.

Οι διατάξεις αυτές αρχίζουν να εφαρμόζονται την 1η Νοεμβρίου 2009.

4. Η Επιτροπή ασκεί τις αρμοδιότητές της με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις ή άλλους οργανισμούς.

5. Η Επιτροπή, ως Σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις δραστηριότητες των Επιτρόπων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου III-243. Εάν η πρόταση αυτή γίνει δεκτή, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους. Η Επιτροπή εξακολουθεί όμως να διεκπεραιώνει τις τρέχουσες υποθέσεις μέχρις ότου διοριστεί νέο Σώμα Επιτρόπων.

Άρθρο 26 : Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

1. Βάσει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη διαδικασία που ακολούθησε την προηγούμενη φορά.
2. Κάθε κράτος μέλος σύμφωνα με το σύστημα εναλλαγής καταρτίζει κατάλογο τριών προσώπων, στον οποίον αντιπροσωπεύονται και τα δύο φύλα, τα οποία κρίνει ότι διαθέτουν τα προσόντα για να ασκήσουν τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου. Επιλέγοντας ένα πρόσωπο από κάθε προτεινόμενο κατάλογο, ο εκλεγμένος Πρόεδρος ορίζει τους δεκατρείς Ευρωπαίους Επιτρόπους με κριτήριο την επαγγελματική τους επάρκεια, την προσήλωσή τους στην ευρωπαϊκή ιδέα και την αδιαμφισβήτητη ανεξαρτησία τους. Ο Πρόεδρος και τα πρόσωπα που ορίζονται για να γίνουν μέλη του Σώματος, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, καθώς και των προσώπων που διορίζονται ως Επίτροποι χωρίς δικαίωμα ψήφου, υπόκεινται, συλλογικά, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής.
3. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής :
  - καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της,
  - αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική της οργάνωση προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της,
  - διορίζει Αντιπροέδρους μεταξύ των μελών του Σώματος.

Κάθε Ευρωπαίος Επίτροπος ή Επίτροπος υποβάλλει παραίτηση, εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος.